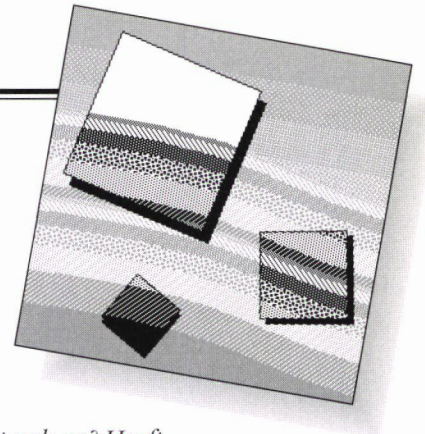

Beelden van de bodem

De overheid voert een bodembeleid, waarbij het begrip 'multi-functionaliteit' de centrale, strategische doelstelling is. Een dergelijke doelstelling suggereert, dat er in ons land consensus bestaat over de betekenis, die de bodem voor ons heeft. Maar is dat ook zo? Heeft iedereen hetzelfde beeld van de bodem? In reeds gepubliceerde interviews toonden achtereenvolgens de boer, de stadsbewoner, de rentmeester en de archeologe hun beeld van de bodem. Maar wat is een themanummer over bodembemonstering zonder bodemtechnicus?

Interview met bodemtechnicus Paul van Daal

De bodemtechnicus: Bodem: korrels, kleuren en gradaties...

Rudi van Venetië

"Ben je olie aan het zoeken?", of: "zeker bodemverontreiniging, hè?"; het zijn bodemvarianten op: "mooi weertje vandaag!" Dergelijke uitspraken markeren meestal de aanloop van een informatieve dialoog tussen bodemtechnicus Paul van Daal en mensen, die hij op zijn werklokaties ontmoet. Onderzoek naar verontreinigingen in de bodem geschiedt namelijk niet alleen met een boor, maar ook met de mond.

Paul van Daal is bodemtechnicus, zoals dat formeel genoemd wordt. Zelf spreekt hij liever van boorder. Op basis van een boorplan slaat Van Daal aan het werk. Met filters, monsterpotten, grind en een reeks verschillende grondboren in zijn aanhanger rijdt hij het land door. Op weg naar een lokatie, waar een vermoeden is van bodemverontreiniging. Met zijn boren neemt hij monsters van de bodem en het grondwater: tot een metertje of vijftien met louter spierkracht. Bij diepere boringen roept hij hulp in van boorapparatuur. Hij onderwerpt de monsters aan een visuele beoor-

Paul van Daal: "Je moet er spierballen voor hebben."

deling voordat ze in de monsterpotten verdwijnen, waarna ze in het laboratorium verder onderzocht worden.

"Je moet er spierballen voor hebben" vertelt Van Daal, "en je moet tegen onregelmatige werktijden kunnen. 's Morgens in alle vroegte op, en als het boorwerk tegenzit, kom je pas in de loop van de avond thuis. De magnetron moet vaak mijn prak opwarmen. Maar, als het werk vlot gaat, dan wil ik 's middags wel eens met mijn collega's het strand inspecteren."

Het buitenwerk spreekt hem aan, evenals het feit, dat hij door zijn werk met allerlei slag mensen in aanraking komt. "Als ik bij particulieren moet werken, zijn de mensen vaak wat bang om domme vragen te stellen. Maar onder een kopje koffie komen de zorgen op tafel: "Mijnheer, mijn kippen zijn van de leg, komt dat nou door die verontreiniging in mijn grond?".

Het zijn niet alleen plezierige contacten, ze zijn ook erg leerzaam. Mensen ter plaatse weten dikwijls goed wat er met

Over de auteur:

Dr. R. van Venetië,
beleidsmedewerker milieucoördinatie van het
Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en
Visserij, tevens redactielid van dit tijdschrift.

de bodem gebeurd is en waar de verontreinigingen kunnen zitten. *"Ik was eens bij een bedrijf, dat onder druk van de Hinderwet een bodemonderzoek moest laten verrichten. Bij mijn eerste bezoek aan de verantwoordelijke beren werd ik weinig wijzer. Maar toen ik buiten aan het werk ging, kwamen de medewerkers van het bedrijf met mij praten. Dat gaat dan van: "Je zit op de verkeerde plek; loop maar eens even mee!". Soms mag ik van de directie niet vertellen wat ik aan het doen ben."*

Voor Van Daal is de bodem in de eerste plaats de bron van alle leven. *"Je moet er zuinig op zijn. Vroeger, laat ik zeggen voor 1975, dachten de mensen daar niet zo over na. Daar heb ik begrip voor. Maar, ik heb geen begrip voor diegenen, die beden ten dage nog slordig met de bodem omgaan. Een belangrijke drijfveer in mijn werk is, dat ik probeer mensen ervan bewust te maken zuinig om te gaan met de bodem; preventief werk dus"*.

Maar als de bodem toch verontreinigd is geraakt, dan moet er ingegrepen worden. Van Daal ziet zichzelf dan als een soort bodemchirurg: *"De bodem is ziek, ik moet de bodem even pijn doen met mijn boor, ik maak de bodem plaatselijk kapot, maar dat is er allemaal op gericht de bodem weer gezond te maken. Ik werk, waar anderen de bodem verpest hebben."*

De houding van Van Daal ten aanzien van de bodem spreekt ook uit de liefde, die hij ervoor kan opvatten. *"Als ik dan het bodemonster bekijk, dan kan ik vol bewondering zijn van een profiel: de gradatie, de korrel, de kleurverschillen. De kleur kan iets over de historie vertellen. De korrelgrootte verraadt de grondsoort. Onder elkaar houden we weleens een wedstrijd, wie het best de korrelgrootte van een bodemonster kan schatten. Door de grond in je band te nemen, kun je daar iets over zeggen. Het laboratorium bepaalt vervolgens wat de juiste waarde is. Laatst is het gebeurd, dat een jonge, onervaren collega de fles wijn won van een stel oude rotten in het vak. Ondanks mijn ervaring kan ik er soms enorm naast zitten!"*

Een goede kwaliteit van de bodem is naar Van Daals mening niet eenduidig te beschrijven. *"Het hangt af van de functie, waarvoor je de bodem gebruikt. Mijn achtertuint heeft een zandgrond. Voldoende organische stof in de grond is een kwaliteitsaspect, omdat anders de planten niet goed*

groeien. Maar een industrieterrein is gebaat bij een dik zandpakket met een lage grondwaterspiegel; dan hoeft er niet geheid te worden. Alles, wat de mens in de grond stopt, is in feite een aantasting van de kwaliteit. Mijn grondboor tast de bodem al aan. Opslag van verontreinigde grond in zoutkoepels is mijns inziens een onaanvaardbare aantasting van de kwaliteit van de bodem. Het hoort er niet. Dan moeten we met z'n allen maar naar een andere oplossing voor het probleem

zoeken. Anderzijds begrijp ik ook wel, dat je in de praktijk niet uit de voeten kan met het principe, dat elke ingreep in de bodem onaanvaardbaar is. Alhoewel ik ongelukkig ben met het feit, dat ik in mijn tuin een paar stoffen heb aangetoond, die er niet boren, heb ik ze toch laten zitten. De gebalaten lagen onder de A-waarden uit de Leidraad Bodembescherming. Zo gaat het in het groot ook. Het laatste spoortje verontreiniging opruimen is te duur."

Van Daal ondersteunt met deze opvatting het Rijksbeleid. Het multifunctionaliteitsniveau, de A-waarde, moet je preventief handhaven, en in je saneringsbeleid als doelstelling hanteren.

Hij is geen voorstander van de momenteel door de Grote Steden gepropageerde functionele saneringsbenadering. *"Winsemius heeft na Lekkerkerk het beleid met de introductie van het multifunctionaliteitsbeginsel in het goede spoor gezet; Nijpels heeft er prima op voortgeborduurd door diverse uitvoeringsrichtlijnen te bundelen. Op Alders rust nu de moeilijke taak, om daadwerkelijk de bodem in een multifunctionele toestand te houden, danwel hem erin terug te brengen. Daarbij moet hij het principe wel vast houden!"*

Alhoewel zijn werk feitelijk klaar is, wanneer hij zijn monsterpotten bij het lab heeft afgeleverd, blijft Van Daal zich zeer betrokken voelen bij de verdere saneringsoperatie. Zo gaat hij, als het even kan, kijken wanneer de sanering van de bodem plaatsvindt: *"Als de shovel dan een rechte wand trekt, en de bodemlagen blootlegt, dan zie ik daar het profiel, dat overeenkomt met de resultaten van mijn bodembemonstering. Je ziet dan in het groot, wat ik op basis van mijn monsters al had voorspeld."*

Maar de klus is voor mij pas helemaal af, als het rapport met de schone-grond-verklaring kan worden overhandigd. Dat geeft me iedere keer weer een kick."

Bodemtechnicus Paul van Daal:

"Ik werk waar de anderen de bodem verpest hebben"